

9. Ровенский Ю. А. Стратегия развития предпринимательства. – М.: Электроника, 1996. – С. 105.
Венчурный капитал не хочет рисковать // Часопис підприємців Білоцерківщини. – 2003. – № 21. – С. 8.
10. Чеберкус Д.В. Державне регулювання розвитку інноваційного підприємництва в Україні: дис. канд. екон. наук: 332.242. – К., 2008. – 151 с.

И.А. Прилуцкая ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ФОРМЫ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА И СТИМУЛИРОВАНИЯ ИХ РАЗВИТИЯ В УКРАИНЕ

Определена сущность понятия инновационного предпринимательства, охарактеризованы его организационные формы и систематизированы рекомендации по стимулированию их развития.

УДК 330:591.336

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

В.В. Єрмолаєва,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Становлення та розвиток фармацевтичної галузі на сучасному етапі державотворення зумовлюється запровадженням інноваційної моделі розвитку галузі, стратегічна роль якої належить її інноваційному потенціалу. Як свідчить практика, це питання є досить актуальним, проте недостатньо дослідженим, що підтверджується відсутністю стратегічних аспектів підвищення ефективності його використання й методологічного забезпечення при його розгляді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стратегічні аспекти інноваційного розвитку та підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу фармацевтичної галузі є предметом багатьох наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Для обґрунтування сучасних напрямів інноваційного розвитку фармацевтичної галузі велике теоретичне та практичне значення мають праці таких науковців, як Й. Шумпетер, О. Мех, Б. Малицький, Г. Добров. Дослідженню суті та структури інноваційного потенціалу, визначенню факторів, що на нього впливають, розробці методичних підходів до його оцінки присвячено праці О. Посилкіної, І. Новікової, А. Ніколаєва, Г. Смірної, М. Тітова, Є. Мазура, Я. Смірнова, Д. Кокуріна, С. Ілляшенка, О. Митякова, А. Трифілової, О. Косолапова, О. Гиренко-Коцуби, Л. Мартюшева, В. Калишенка.

Розроблено методичний інструментарій оцінювання рівня інноваційного потенціалу на прикладі підприємств фармацевтичної галузі України.
Ключові слова:
Інноваційний розвиток, інноваційний потенціал, фармацевтична галузь.

Разом з тим, аналіз опублікованих з даної проблематики праць дозволив зробити висновок про те, що невирішеним залишається питання визначення поняття інноваційного потенціалу та його структури, не сформовано загальний підхід до обґрунтування методів та критеріїв оцінки інноваційного потенціалу на рівні галузі та відсутня можливість централізованого дослідження інноваційного потенціалу фармацевтичної галузі України.

Мета статті – дослідження змісту поняття інноваційного потенціалу та його стратегічних аспектів як основної умови для інноваційного розвитку фармацевтичної галузі. Для її досягнення необхідно розробити методичний інструментарій оцінювання рівня інноваційного розвитку фармацевтичної галузі, який передбачає створення відповідної системи показників комплексної оцінки стану складових інноваційного потенціалу фармацевтичних підприємств, що надає змогу обґрунтувати напрями підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу фармацевтичної галузі.

Характерною рисою високорозвиненої економіки є рівень розвитку фармацевтичної галузі, адже в більшості індустріально розвинених країн розробка та виробництво лікарських засобів (ЛЗ) стоїть поруч з такими галузями, як аерокосмічна та телекомунікаційна. А для найбільших фармацевтичних компаній світу головним фактором успіху є підтримка інновацій, наукових досліджень, які пов'язані з винайденням нових ЛЗ, і щорічне впровадження їх у світовий ринок. Тому кожного року ці компанії вкладають у ДіР мільярди доларів.

Таким чином, інноваційний розвиток фармацевтичної галузі – це безперервний, комплексний і цілеспрямований процес структурного вдосконалення фармацевтичної галузі за рахунок реалізації принципово нових прогресивних технологій, організаційно-управлінських рішень, прийнятих на фармацевтичних підприємствах, що приводить до випуску високотехнологічної продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності, а також до зміцнення конкурентоспроможності галузі за рахунок підвищення ефективності використання її

інноваційного потенціалу. Варто зазначити, що інноваційний розвиток галузі характеризує її здатність до розвитку в майбутньому на власній основі, тобто через інноваційний потенціал галузі.

Поняття «інноваційний потенціал» (ІП) стало концептуальним відображенням феномена інноваційної діяльності та отримало свій розвиток з початку 80-х років ХХ ст. У науковій літературі відсутнє єдине визначення його сутності. Так, згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційний потенціал – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничо-соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки. ІП слід розглядати як складну динамічну систему генерування, накопичення і трансформування наукових ідей та науково-технічних результатів в інноваційні продукти, процеси [1].

Залежно від об'єкта, що досліджується, ІП прийнято розглядати на рівні [2]:

- підприємства (макрорівень);
- регіону та галузі (мезорівень);
- держави (макрорівні).

Здебільшого все зводиться до розгляду ІП на рівні суб'єкта господарювання. Головна різниця між ними лише у показниках цих рівнів. І в цьому простежується логіка, оскільки аналіз показників ІП підприємств певної галузі дає можливість оцінити її загальний інноваційний потенціал, а це в свою чергу оцінює інноваційний потенціал економіки країни. Поняття „інноваційний потенціал” охоплює не тільки характеристики, що визначаються ступенем розвитку технології (гнучкість технології, нова техніка), але і характеристики інноваційного клімату (соціально-економічні умови ухвалення і впровадження інноваційних рішень), інноваційної діяльності, проектного потенціалу (проекти заходів, готові до впровадження) та умов відтворення сировини, матеріалів і трудових ресурсів. У результаті ІП визначають як категорію, що виражає здатність існуючої технології та її агентів створювати і реалізовувати можливості розвитку [3].

Аналіз економічних аспектів поняття ІП виявляє широкий спектр підходів до його вивчення [2]:

ІП – це одна з трьох складових інноваційного простору, яка включає в себе особисті й ділові якості керівників, професійну й економічну підготовку, професійні досягнення (авторські посвідчення, винаходи тощо), матеріально-технічне і фінансове забезпечення, інноваційний потенціал визначається набором здійснюваних нововведень;

ІП – сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності;

ІП містить невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, що можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів;

ІП регіону являє собою категорію особливого змісту, що включає не лише інноваційні ресурси й механізм їх використання в організаційно-господарській системі, а й активність інноваційних процесів у регіональній економіці.

Робоче визначення досліджуваної категорії на макрорівні, прийняте в органах ЮНЕСКО, визначає ІП як сукупність наявних ресурсів, які має в своєму розпорядженні країна для наукових відкриттів, винаходів і технічних новинок, а також для вирішення національних і міжнародних проблем, що висувуються наукою [4]. Такий підхід характерний для міжнародних організацій, які як первинний об'єкт на мікрорівні розглядають регіони, що включають кілька країн.

Вважається, що для характеристики ІП усередині країни (регіону, галузі, організації) потрібен більш деталізований і конкретніший підхід. Саме на рівень галузі (мезорівень) орієнтують своє визначення автори фундаментальної праці з інноваційного менеджменту [5].

У роботі [6] вказується на залежність рівня ІП від ступеня гнучкості і адаптаційної здатності елементів організації, на основі чого розглядається необхідність змін у ряді підсистем організації, до числа яких відносяться організаційна структура, технологія, організація праці, стиль управління і ін. На

думку автора, рівень ІП організації багато в чому залежить від того, яка фаза інноваційного процесу виконується цією організацією. ІП організації, що реалізовує тільки завершальні стадії інноваційного процесу, поза сумнівом відмінний (тобто істотно нижче) від потенціалу підприємства, що бере на себе всі функції з реалізації повного інноваційного циклу [6].

О. Мех визначає ІП як єдність і взаємодію наукового, освітнього, управлінського і модернізованої частини технічного потенціалів [7]. Це та найважливіша частина економічного потенціалу, яка забезпечує розвиток науки і техніки та подальше їх досягнення в економіці, виконуючи тим самим вирішальну роль в її зростанні. Автор робить заслуговуючу схвалення спробу ввести у визначення інноваційного потенціалу такий його найважливіший аспект, як оптимальність функціонування, дієвість впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Такий же підхід характерний і для робіт Г.М. Доброва зі співавторами [8].

Так, ІП галузі відображає її спроможність і готовність здійснювати ефективну інноваційну діяльність. Під спроможністю розуміють наявність і збалансованість структури потенціалу, а під готовністю – достатність рівня розвитку потенціалу і наявних ресурсів для ефективної інноваційної діяльності.

Як зазначено у науковій літературі [2], ІП як на рівні країни, галузі, так і будь-якого суб'єкта господарювання залежить від специфіки та масштабів діяльності, а рівень розвитку визначає реальні інноваційні можливості, чутливість до нововведень та інноваційної активності.

У процесі дослідження змісту поняття «інноваційний потенціал» одні автори роблять наголос на наявності ресурсів у процесі господарювання економічних суб'єктів; інші – на комбінації певних видів виробничих ресурсів, можливості використання цих ресурсів, реалізації цілей інноваційної діяльності підприємств чи поєднанні науково-технічних знань і практичного досвіду суспільства для розробки і впровадження інновацій. Порівнюючи наведені вище формулювання ІП, слід відзначити, що більшість учених керується так званним ресурсним підходом, тобто визначає ІП як сукупність ресурсів або їх комбінацію.

Деякі науковці використовують структурний підхід, згідно з яким виділяються такі основні елементи ІП, як: кадровий потенціал, інформаційно-методологічний, організаційний, матеріально-технічний, науково-технічний, фінансовий тощо. Інші дослідники застосовують процесний підхід, за яким ІП пов'язується з досягненням цілей інноваційної діяльності суб'єктів, зайнятих розробкою, впровадженням та комерціалізацією інновацій.

На підставі вищевикладеного доцільно ІП галузі розглянути як сукупність її ресурсів

(науково-технічного, кадрового, фінансово-економічного та виробничого потенціалів галузі), необхідних для її інноваційного розвитку, та економічних, організаційних і соціальних чинників, що визначають граничну (максимальну) здатність об'єкта (галузі, регіону або організації) самостійно створювати, тиражувати і використовувати новини, сприймати створені за межами об'єкта інші новини, входити у взаємодію з іншими об'єктами для сумісного створення і (або) використання новин, а також своєчасно позбавлятися застарілого в сучасних соціально-економічних і організаційних умовах (рис. 1).

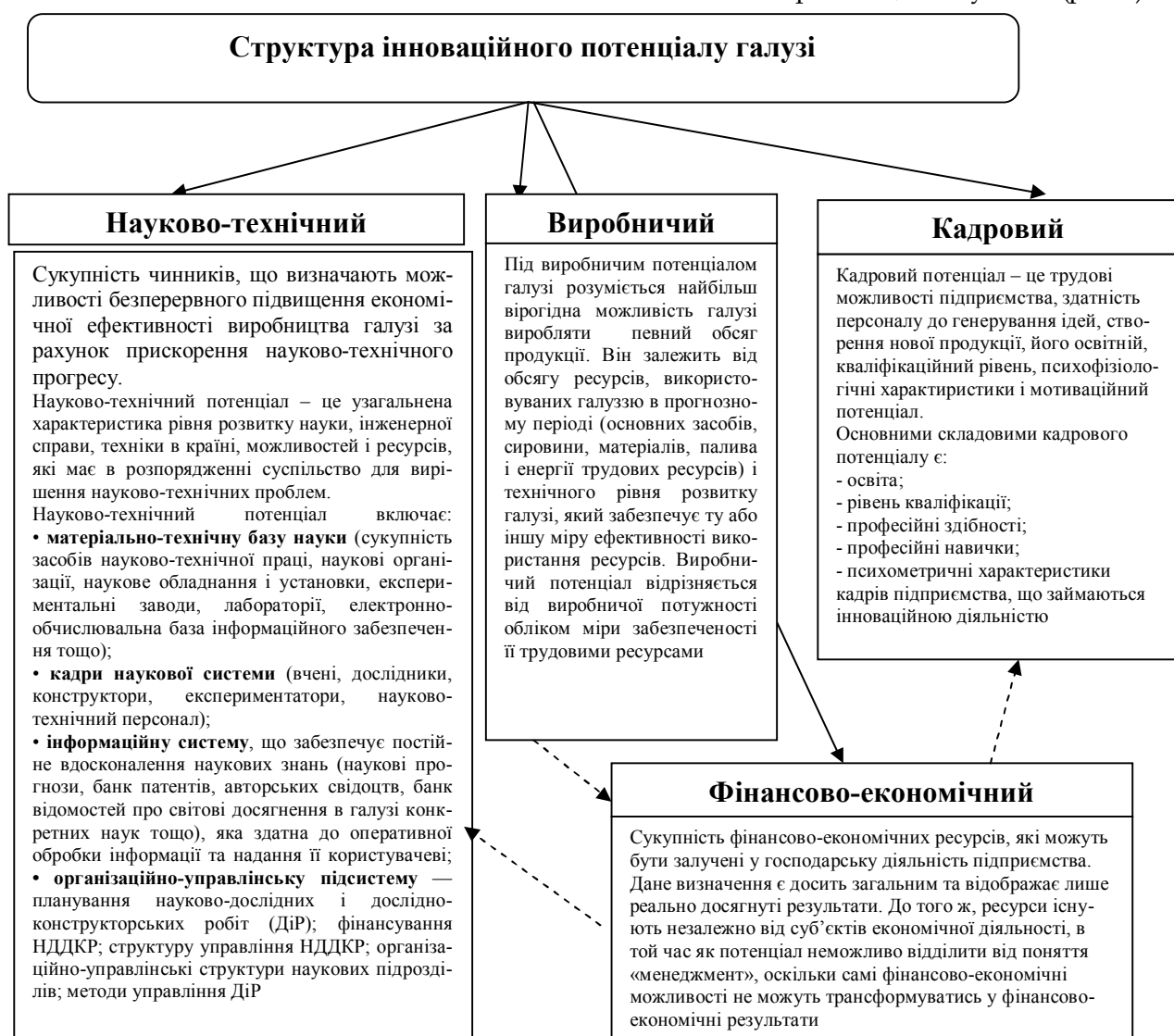

Рис. 1. Структура інноваційного потенціалу галузі (мезорівень)

В оцінках ІП використовують переважно статистичні показники, які стосуються характеристики науково-технічної, технологічної та інших складових загального потенціалу підприємства, проте інноваційну складову відображають опосередковано або

недостатньо повно.

Для дослідження ІП дуже важливим є встановлення його структури і показників. У табл. 1 наведені основні позиції методичних підходів деяких авторів щодо оцінки інноваційного потенціалу.

ІННОВАЦІЙНО – ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Таблиця 1. Методичні підходи оцінки інноваційного потенціалу

Автори	Загальна характеристика
А. Ніколаєв, М. Тітова [9]	Представляє інноваційний потенціал, основу якого складають інноваційна інфраструктура підприємства разом з інноваційними можливостями, які створюються за рахунок інших компонентів потенціалу
Г. Смірнова, Є. Мазур, Я. Смірнов [10]	Вважають доцільним використання системи показників інноваційного потенціалу за функціями управління інноваційною діяльністю: виробництво, закупки, маркетинг, фінанси, продажі
Д.І. Кокурін [11]	Передбачає виділення трьох складових інноваційного потенціалу – ресурсної, результативної та внутрішньої
С. Ілляшенко [12]	Пропонує розглядати інноваційний потенціал за ринковою, інтелектуальною, кадровою, технологічною, інформаційною, інтерфейсною та науково-дослідною складовими
О. Митякова [13]	Пропоновані наступні складові інноваційного потенціалу: виробничо-технологічний, науково-технічний, фінансово-економічний, кадровий і організаційно-управлінський
А. Трифілова [14]	Пропонує оцінку інноваційного потенціалу виконувати на предмет достатності у підприємства фінансово-економічних ресурсів за допомогою методики оцінки фінансової стійкості
О. Косолапов, О. Гиренко-Коцуба [15]	Передбачають, що інноваційний потенціал має відображати міру готовності організації виконувати поставлені інноваційні завдання. Його можна оцінити, використовуючи систему базових показників
Л. Мартюшева, В. Калишенко [16]	До комплексу параметрів іновативності підприємства автори включили параметри: наукомісткості виробництва, якості й конкурентоспроможності продукції, техніко-економічного рівня продукції, оновлення продукції (технології)

Результати дослідження свідчать про те, що інноваційний потенціал галузі (мезорівень) неможливо оцінити без його оцінки на рівні підприємств (мікрорівні). Тому накопичений фармацевтичними підприємствами ІП характеризує його сприйнятливість до подальших нововведень вищого рівня, значною мірою обумовлюючи рівень ефективності інноваційної діяльності. Аналітична інформація щодо об'єктивної оцінки ІП фармацевтичних підприємств становить інтерес як з боку самого підприємства, так і з боку зовнішніх суб'єктів.

По-перше, така інформація необхідна самому підприємству, оскільки дозволяє реально оцінити конкурентні позиції і потенціал його подальшого інноваційного розвитку. Лише на цій підставі повинна розроблятися і обґрунтовуватися його інноваційна стратегія. По-друге, інформація

представляє інтерес для державних установ у процесі прийняття рішень щодо розміщення держзамовлень і контрактів на виготовлення ЛЗ. По-третє, її потребують комерційні банки, інвестори в процесі визначення інвестиційної привабливості певного підприємства. З огляду на вищезазначене, доцільно запропонувати наступний алгоритм оцінювання ІП фармацевтичних підприємств, який наведено на рис. 2.

Використання будь-якого із запропонованих підходів за оцінювання відомих методів дає можливість як самим підприємствам фармацевтичної галузі, так і державним органам влади використовувати даний алгоритм оцінювання ІП. Результатом розробленої методики є побудова Матриці рекомендацій, яка є досить гнучкою, динамічною і може корегуватися відповідно до зміни інноваційного клімату та зовнішнього впливу.

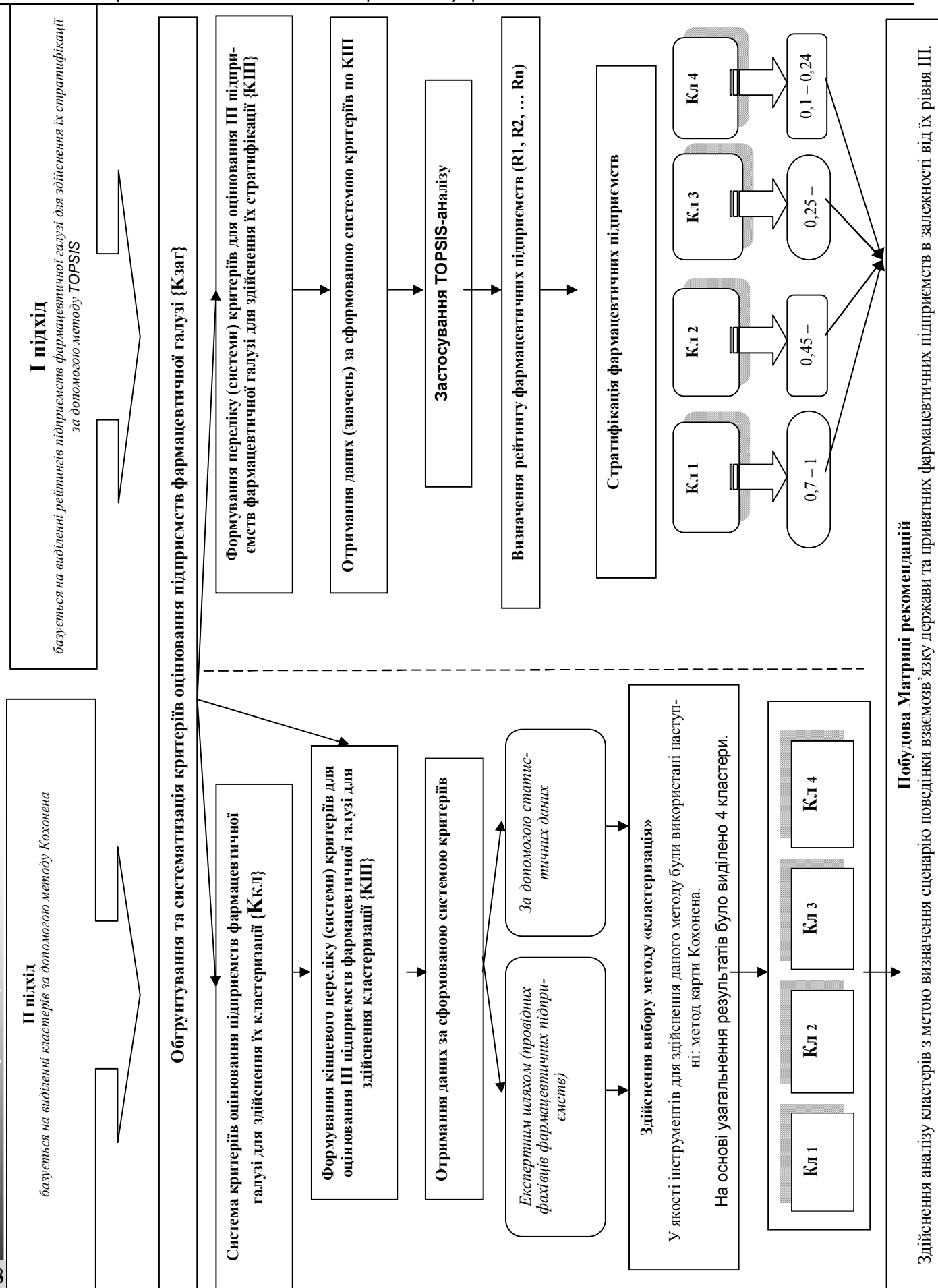

Рис. 2. Алгоритм оцінювання інноваційного потенціалу фармацевтичних підприємств

Висновки. Як видно з результатів дослідження теоретичних і стратегічних аспектів ІІ фармацевтичної галузі, він є основним підґрунтям для її інноваційного розвитку. Для визначення стратегічних аспектів підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу фармацевтичної галузі було запропоновано алгоритм оці-

нювання інноваційного потенціалу фармацевтичних підприємств, який є досить гнучким і може корегуватися відповідно до об'єкта дослідження та впливу зовнішнього середовища. Однак окремі з розглянутих вище питань вимагають подальших розробок, більш ґрунтовних і комплексних досліджень.

Література

1. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 року № 433-IV.
2. Беззубко Л.В., Захаров С.Є., Свешнікова Н.М. Інноваційний потенціал. – Донецьк, 2008. – 202 с.
3. Малицький Б. А. Соціально-економічний зміст наукового потенціалу // Наука та наукознавство. – 2000. – № 4. – С. 25-30.
4. <http://www.unesco.org>.
5. Посилкіна О. В., Дубровіна Н. А. Оцінка інноваційно-інвестиційного потенціалу фармацевтичних підприємств і його впливу на ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності / Міністерство охорони здоров'я України, Український центр науково-медичної інформації і патентно-ліцензійної роботи: Метод. рек. – Х.: Вид-во НФАУ, 2002. – 35 с.
6. Новікова І. В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, методичні підходи до оцінки та інвестиційне забезпечення розвитку // Схід і Захід. – № 24 (37). – 2002. – С. 3-7.
7. Мех О.А. Інноваційно-соціальні аспекти розвитку фармацевтичної галузі України / Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України, 2008. – 408 с.
8. Добров Г. М. Научно-технический потенциал: структура, динамика, эффективность. – К.: Наук. думка, 1987. – 347 с.
9. Николаев А. И. Российский инновационный потенциал, инновационное развитие и инновационная культура // Инновационная политика и инновационный бизнес в России. Аналит. вестник Совета Федерации ФС РФ. Спец. выпуск к пятому Петербургскому экономическому форуму. – 2001. – № 15 (146).
10. Смирнова Г.А., Титова М.Н., Мазур Е.П., Смирнов Я.В. Инновационный потенциал предприятия, его оценка и методы реализации // Инновации. – 2001. – № 7.
11. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001. – 575 с.
12. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
13. Митякова О. И. Оценка инновационного потенциала промышленного предприятия // Финансы и кредит. – 2002. – № 13 (151). – С. 69-74.
14. Трифилова А.А. Анализ инновационного потенциала предприятия // Инновации. – 2003. – № 6. – С. 5-7.
15. Косолапов О. В., Гиренко-Коцуба О. А. Инновационный потенциал в оценке конкурентоспособности предприятий. – <http://www.uran.ru>.
16. Мартюшева Л.С., Калишенко В.О. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 61-66.

В.В. Ермолаева СТРАТЕГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА
ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Разработан методический инструментарий оценки уровня инновационного потенциала на примере предприятий фармацевтической отрасли Украины.

УДК 311.3:332

РИНОК НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ

Є.В.Галицька, канд. екон. наук,
Національний університет Києво-Могилянська академія

Постановка проблеми. Ринок нерухомості є важливою частиною системи економічних відносин будь-якої країни. Він не просто тісно пов'язаний з процесами, що відбуваються на всіх інших ринках, а й суттєво впливає на фінансово-грошові потоки в економіці, напрями їх руху та рівень дохідності. Варто зазначити, що переважна більшість системних світових криз починалися саме з ринку нерухомості, у тому числі й криза, наслідки якої сьогодні відчуває українська економіка. Без ефективного функціонування ринку нерухомості не можуть нормально працювати механізми інвестування, заощадження, фінансування, кредитування, оподаткування, а відтак вся фінансово-кредитна система країни.

Недостатня якість законодавчого регулювання, інформаційного забезпечення та аналітичної роботи на ринку нерухомості призвела до майже повного замороження іпотечного кредитування в Україні, що, у свою чергу, створило розрив між попитом і пропозицією на ринку нерухомості за одночасного збереження низького рівня забезпеченості населення житлом, а підприємців – якісною комерційною нерухомістю. В трансформаційній економіці України криза ринку нерухомості набуває особливих рис, оскільки посилюється відсутністю прозорих і ефективних механізмів залучення інвестицій та виробничих потужностей у процеси будівництва й девелопменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розуміння об'єктивного значення ринку нерухомості як невід'ємної складової економіки сприяє підвищенню уваги науковців до вивчення всіх особливостей, проблем та перспектив його функціонування. Питаннями функціонування ринку нерухомості займаються такі провідні вчені, як О. Асаул, І. Балабанова, І. Геллер, Я. Маркус, Г. Петраньова, А. Романов, Г. Стерник, А. Хімченко та ін. Дослідженням циклічності розвитку ринків нерухомості присвячено наукові праці Д. Галагана, В. Вороніна,

*Визначено та охарактеризовано сегменти ринку нерухомості як невід'ємної складової економіки країни. На основі аналізу розвитку ринку виокремлено проблеми ринку житлової і нежитлової нерухомості, зроблено акцент на інвестиційний попит на нерухомість. **Ключові слова:** ринок нерухомості, ринок житлової нерухомості, ринок нежитлової нерухомості, ринок землі.*